

RUDERSDAL
KOMMUNE

Rudersdal Kommune

Beredskabsplan ved overgreb på børn og unge

2024

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Hvem henvender beredskabsplanen sig til.....	3
Beredskabsplanens indhold	3
Implementering, opfølgning og vedligeholdelse.....	3
Yderligere inspiration og viden om overgreb	3
Kontakt ved tvivlsspørgsmål eller behov for sparring	3
Viden på tværs af overgrebsformer	4
Generelle tegn på mistriksel.....	4
Definition af seksuelle overgreb	5
Definition af vold	5
Psykisk vold.....	5
Psykisk vold i nære relationer.	5
Overværelse af vold	6
Følelsesmæssig forsømmelse.....	6
Digitale krænkelser	6
Grooming	6
Bekymring, mistanke og konkret viden.....	7
Bekymring.....	7
Mistanke.....	7
Konkret viden.....	7
Generel forebyggelse på tværs af børne- og ungegrupper.....	8
Hvordan er kulturen på arbejdspladsen?	8
Trygge rammer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud	8
Undervisning i grænser	8
Opsporing.....	9
Åben kultur.....	10
Faglige hypoteser om overgreb.....	10
Tværfaglig sparring.....	10
Undersøgelsespligt.....	10
Håndtering.....	11
Hvornår skal forældrene inddrages ved underretning om vold eller seksuelle overgreb?	11
Må man tale med barnet.....	11
Underretningspligt	11
Skærpet underretningspligt.....	11
Hvad skal en underretning indeholde.....	12
Handleguide – sådan gør du ved mistanke eller konkret viden om overgreb	13
Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af forældre/stedforældre	13
Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af andre i barnets netværk eller en ukendt	14
Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af en medarbejder	14
Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af et andet barn/ung.....	15
Når en underretning om overgreb modtages i Myndighed	17
Når Social Myndighed og Rådgivning planlægger at anmelde sagen til politiet.....	18
Samarbejde med Børnehus Hovedstaden.....	18

Indledning

At være opmærksom på børns mistrivsel og mulige overgreb er en vigtig opgave for alle ledere og medarbejdere på børne- og ungeområdet. Hvis børn bliver udsat for overgreb, kan og skal de ikke stå alene med ansvaret for at fortælle om det, de bliver udsat for, og de skal have al den hjælp og støtte, vi kan give dem.

At reagere på overgreb er en kompleks opgave, som kræver viden og kompetencer, tid, tålmodighed og samarbejde. Det ændrer dog ikke ved at forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb er et fælles ansvar, uanset hvilken faggruppe man tilhører.

Hvem henvender beredskabsplanen sig til

Beredskabsplanen henvender sig til alle ledere og medarbejdere på børne- og ungeområdet.

Beredskabsplanens indhold

Beredskabsplanen er en samlet beskrivelse af kommunens aktioner i forhold til overgreb på børn og unge. Beredskabsplanen beskriver, hvordan du som leder og medarbejder skal reagere, hvis du får mistanke eller konkret viden om fysisk og psykisk vold eller seksuelle overgreb begået mod et barn eller en ung.

I beredskabsplanen finder du desuden information om:

- Definitioner på tegn på mistrivsel hos børn og unge, herunder fysisk og psykisk vold eller seksuelle overgreb
- Definition på bekymring, mistanke vs. konkret viden om overgreb
- Forebyggelsestiltag – hvordan forebygges overgreb
- Opsporingstiltag – hvordan opspores overgreb
- Håndteringstiltag – hvordan håndteres overgreb
- Information om undersøgelses- og underretningspligt
- Handleguide – sådan gør du ved mistanke eller konkret viden om overgreb
- Information om myndighedsbehandling af underretninger

Implementering, opfølgning og vedligeholdelse

Beredskabsplanen skal udgøre et kendt og dynamisk arbejdsredskab for alle ledere og medarbejdere i det daglige arbejde med børn og unge i kommunen.

Det er ledelsen i det enkelte område – i et samarbejde med de lokale ledelser – der er ansvarlig for, at kendskabet til beredskabsplanen udbredes og implementeres på de enkelte institutioner, skoler og tilbud i kommunen. Det er ligeledes ledelsens ansvar at sikre, at beredskabsplanen introduceres til alle nye medarbejdere, der arbejder med børn og unge.

Børne-, Skole- og Familieområdet i Rudersdal Kommune vil en gang årligt gøre status over implementeringen af beredskabet samt drøfte behov for eventuelle justeringer og opfølgende tiltag. Status foregår som en dialog mellem relevante aktører og afdelinger.

Yderligere inspiration og viden om overgreb

Denne beredskabsplan er blevet til med inspiration fra ”Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge”, som Bolig- og Socialstyrelsen står bag. Der vil således kunne hentes yderligere viden og inspiration i håndbogen.

Kontakt ved tvivlsspørgsmål eller behov for sparring

Husk at du altid kan kontakte Social Myndighed og Rådgivning ved tvivlsspørgsmål eller hvis du har brug for sparring. Social Myndighed og Rådgivning kan kontaktes på mail socialmyndograadg@rudersdal.dk eller på tlf. 46 11 41 41

Beredskabsplanen er senest revideret i juni 2024 og godkendt af Kommunalbestyrelsen den 26. juni 2024.

Viden på tværs af overgrebsformer

For at kunne forebygge, observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb, er det nødvendigt at definere, hvordan vi forstår fysisk og psykisk vold og seksuelle overgreb, så der handles korrekt, når et barn eller en ung gennem tale, leg eller handling "fortæller" om overgreb. Forskning viser, at børn der bliver udsat for én type overgreb, er i risiko for også at have været udsat for andre former for overgreb, hvilket er en vigtig opmærksomhed. Nogle gange er det kendt, at barnet har været udsat for flere former for overgreb, andre gange er det ikke.

Individuelle faktorer hos omsorgsgiveren:

- ▶ har svært ved at knytte sig til det nyfødte barn, for eksempel som følge af en svær graviditet, fødselskomplikationer eller skuffelse over barnet
- ▶ udviser ikke evne til omsorg for barnet, for eksempel som følge af ung alder eller mangel på uddannelse
- ▶ blev mishandlet som barn
- ▶ mangler bevidsthed om børns udvikling eller har urealistiske forventninger, som forhindrer en forståelse for barnets behov og adfærd, for eksempel ved at tolke 'dårlig opførsel' som forsættelig frem for et stadium i barnets udvikling
- ▶ reagerer på 'dårlig opførsel' med upassende, overdreven eller voldelig straf eller handling
- ▶ bruger eller billiger fysisk straf som et disciplineringsmiddel eller tror på effekten af den
- ▶ har fysiske eller psykiske helbredsproblemer eller kognitiv svækkelse, som hæmmer forældreevnen
- ▶ udviser manglende selvkontrol, når han/hun bliver ophidset eller vred
- ▶ misbruger alkohol eller medicin (herunder under graviditeten), så det berører omsorgsevnen
- ▶ er involveret i kriminalitet, der påvirker forholdet mellem forælder og barn negativt
- ▶ er socialt isoleret
- ▶ er deprimeret, har lavt selvværd eller følelse af utilstrækkelighed, der kan forstærkes, fordi han/hun ikke fuldt ud kan imødekomme barnets eller familiens behov
- ▶ har økonomiske vanskeligheder

Generelle tegn på mistrivsel

Ingen enkeltstående sociale karakteristika kan forklare, hvorfor nogle børn udsættes for overgreb eller forsømmelse med mistrivsel til følge, og ej heller hvorfor nogle voksne udsætter børn for overgreb og forsømmelse.

Nedenfor oplistes WHO's gennemgang af faktorer, der generelt antages at øge risikoen for at børn udsættes for seksuelle overgreb, vold og forsømmelse.

Individuelle faktorer hos barnet:

- ▶ var et uønsket barn eller opfyldte ikke forældrenes forventninger eller ønsker på grund af køn, udseende, temperament, medfødte misdannelser eller andet
- ▶ er et spædbarn med særlige behov, for eksempel for tidlig født, konstant grædende, er mentalt eller fysisk handicappet eller har kronisk sygdom
- ▶ græder vedvarende og er ikke let at berolige eller trøste
- ▶ har fysiske træk (eksempelvis misdannelse), som forældrene har en modvilje mod, så de trækker sig fra barnet
- ▶ viser symptomer på psykisk sygdom
- ▶ udviser personligheds- eller temperamentsmæssige træk, som moren opfatter som problematiske, for eksempel hyperaktivitet eller impulsivitet
- ▶ er ét barn ud af mange, som bebyrder forældrenes evne til at støtte barnet
- ▶ har en eller flere søskende (muligvis aldersmæssigt tæt på sig), som kræver stor forældreopmærksomhed
- ▶ er et barn, der selv udviser eller bliver udsat for farlige adfærdspolmer, for eksempel vold i hjemmet, kriminell adfærd, selvskadende adfærd, mishandler dyr eller er vedvarende aggressiv over for jævnaldrende

Familierelaterede faktorer:

- ▶ manglende tilknytning og samhørighed mellem forælder og barn
- ▶ et familiemedlem med fysiske, udviklingsmæssige eller mentale sundhedsproblemer
- ▶ sammenbrud i familien (eksempelvis problemer i parforholdet), der resulterer i psykisk sygdom hos børn eller voksne, ulykke, ensomhed, uenigheder eller familieretlige konflikter
- ▶ vold i familien – mellem forældrene, mellem børn eller mellem forældre og børn
- ▶ kønsroller og roller, der er respektløse over for en eller flere personer i husstanden
- ▶ er isoleret i lokalsamfundet
- ▶ mangel på støttende netværk, der kan aflaste i stressende eller vanskelige situationer
- ▶ ophør af støtte til omsorgsopgaver fra den udvidede familie
- ▶ diskrimination af familien som følge af etnicitet, nationalitet, religion, køn, alder, seksuel orientering, handicap eller livsstil
- ▶ involvering i kriminelle eller voldelige aktiviteter i lokalsamfundet

Faktorer i lokalsamfund:

- ▶ tolerance over for vold
- ▶ kønsmæssige og sociale uligheder i lokalsamfundet
- ▶ mangel på boliger eller utilstrækkelige boliger
- ▶ mangel på tjenester til støtte for familier og mangel på institutioner, der kan opfylde specialiserede behov
- ▶ høj arbejdsløshed
- ▶ fattigdom
- ▶ skadelige niveauer af bly eller andre toksiner i miljøet
- ▶ stor til- og fraflytning i lokalmiljøet
- ▶ let adgang til alkohol
- ▶ lokal handel med narkotika
- ▶ utilstrækkelige politikker og programmer i institutionsregi, der dæmper op for børnemishandling

Faktorer på samfundsniveau:

- ▶ sociale, økonomiske, sundhedsmæssige og uddannelsesmæssige politikker, der fører til ringe levestandard eller til socioøkonomisk ulighed eller ustabilitet
- ▶ sociale og kulturelle normer, der fremmer eller forherliger vold mod andre, herunder fysisk straf, som det afspejler sig i medier, populærmusik og spil
- ▶ sociale og kulturelle normer, der fremmer stive kønsrollemønstre
- ▶ sociale og kulturelle normer, der forringer barnets status i relationen mellem forælder og barn
- ▶ forekomst af pornografisk materiale med børn, prostitution med misbrug af børn samt børnearbejde

Det er væsentligt at holde for øje, at børn kan udsættes for overgreb, uden at der er kendte risikofaktorer til stede. Overgreb finder sted i alle samfundslag og i alle typer af familier. Når risikofaktorerne er til stede, er det heller ikke ensbetydende med, at der faktisk finder overgreb sted i familien. Derfor skal man altid sammenholde de risikofaktorer, der kan indikere, at et barn har været udsat for overgreb, med det øvrige kendskab til barnet og familien.

Definition af seksuelle overgreb

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Den voksne bruger barnet til at tilfredsstille sine egne eller andres seksuelle behov. Det kan fx. ske ved, at den voksne forfører eller presser barnet til at deltage i seksuelle hand-

linger. Seksuelle overgreb mod børn er karakteriseret ved følgende:

- Den voksne udnytter barnets tillid.
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet.
- Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstå, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til.
- Det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser, eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd.
- Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral.

Definition af vold

Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som for eksempel at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder.

Psykisk vold

Psykisk vold kan beskrives som følelsesmæssig afvisning, trusler om at blive forladt, trusler om straf, indespærring eller andet tilsvarende, eller om generel nedværdigende behandling. Manglende stimulering og at forhindre børns skolegang er ligeledes eksempler på psykisk vold. Der kan også være tale om egentlig vanrøgt, hvor barnet efterlades uden pasning, ikke får fysisk omsorg, at vaccinationer, undersøgelser i almen praksis, tandeftersyn og/eller sundhedspleje udelades, eller at barnet gentagende gange ikke bliver afhentet indenfor institutionens åbningstid. Psykisk vold kan inddeles i tre kategorier:

Psykisk vold i nære relationer.

Den psykiske vold defineres som et gentagent mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det for eksempel er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved konstant og urimeligt at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Overværelse af vold

At overvære vold er, når et barn ser, hører, mærker eller på anden måde oplever, at en forælder eller en anden primær omsorgsgiver udøver fysisk eller psykisk vold mod den anden forælder eller en søskende. At overvære vold kan også være, når et barn latent oplever optræk til fysisk eller psykisk vold eller eftervirkningerne af voldsepisoden. At overvære vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Følelsesmæssig forsømmelse

Følelsesmæssig forsømmelse er et gentaget mønster, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver forsømmer barnets grundlæggende emotionelle behov. Følelsesmæssig forsømmelse kan være at ignorere barnets forsøg på eller behov for følelsesmæssig interaktion eller ved at undlade at udvise følelser over for barnet, for eksempel ved at være afkoblet og uinvolveret. Det kan også være ved at have minimal interaktion med barnet og at undlade at udtrykke omsorg og kærlighed til barnet eller ved at være uopmærksom i forhold til barnets behov for sikkerhed og tryghed. At være udsat for følelsesmæssig forsømmelse er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Digitale krænkelser

Digitale medier er en central del af børn og unges hverdag. Det åbner op for en verden af muligheder og relationer, som er spændende at være en del af. Desværre ved vi, at nogle børn oplever ubehagelige ting på nettet.¹

Der kan skelnes mellem "digitale krænkelser" og "seksualiserede digitale krænkelser".

Digitale krænkelser, henviser til grænseoverskridende adfærd online, hvor der fx. gøres brug af kønsstereotype holdninger på en nedsættende måde eller negative kommentarer om andres udseende.

Termen "seksualiserede digitale krænkelser" defineres ved alle uønskede seksuelle handlinger, der foregår på nettet. Det omfatter handlinger, hvor billeder, videoer, indlæg, beskeder eller sider bliver anvendt på en måde, så en person fx. føler sig truet, udnyttet, tvunget, ydmyget, udstillet, seksualiseret, diskrimineret, ked af det, bange eller bekymret. Det kan også dreje sig om fx. ufrivillig deling af intime billeder eller modtagelse af uønskede seksuelle kommentarer og billeder.

Grooming

Grooming beskriver en proces, hvor en krænker opbygger en relation til et barn eller en ung med henblik på at få barnet til (tilsyneladende frivilligt) at indgå i aktiviteter, der skal tilfredsstille krænkeren. Begrebet anvendes om en seksuel krænkers manipulation af et barn. Grooming er en avanceret manipulationsproces, og det kan have alvorlige konsekvenser for det barn og den familie, der er udsat. Grooming kan finde sted både i den fysiske og den digitale verden.

¹ <https://redbarnet.dk/foraeldre/kraenkelse-og-ubehagelige-oplevelser-paa-nettet/>

Bekymring, mistanke og konkret viden

Viden om eller mistanke om fysisk/psykisk vold og seksuelle overgreb kan inddeles i tre forskellige niveauer. Niveauerne er udtryk for forskellige bekymringsgrader, og skal anvendes som rettesnor for videre handling i forhold den konkrete situation.

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er signaler på mistriivsel hos et barn eller i dets familie. Her er der ikke tale om, at man har en konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Her er der heller ikke tale om bestyrket mistanke. Bekymringen skal således i første omgang føre til skærpet observation af barnet/den unge i en periode og samtale med forældrene, med mindre bekymringen går på, om forældrene begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt). Disse sager skal drøftes med din nærmeste leder, og der skal foretages en underretning.

Mistanke

Ved mistanke forstås mere end blot en bekymring, og kræver øjeblikkelig handling. Det kan fx. handle om, at barnet/den unge er eller kan have været udsat for en seksuel overskridende adfærd eller en fysisk/psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn/ung. Mistanke kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet/den unge, dennes egne udsagn om hændelsen, der har fundet sted, udsagn fra andre fx børn/unge eller oplysninger fremkommet på anden måde. Disse sager skal øjeblikkeligt drøftes med din nærmeste leder, og der skal foretages en underretning.

Konkret viden

Konkret viden handler om, at et barn eller en ung har været udsat for en konkret handling, fx et overgreb begået af en eller flere personer. Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet/den unge selv, fra tilståelse fra krænkeren, fra vidner eller fra observerede fysiske tegn. Disse sager kræver øjeblikkelig handling, og skal drøftes med din nærmeste leder, og der skal foretages en underretning.

Generel forebyggelse på tværs af børne- og ungegrupper

For at mindske risikoen for at voksne ansatte begår overgreb mod børn og unge, skal forebyggende indsatser være en integreret del af praksis.

Det er vigtigt, at vi har et fælles sprog for, hvordan vi taler om overgreb – dette gælder uanset om der er tale om forebyggelses- opsporings- eller håndteringsfasen.

Kulturen, måden hvorpå vi omgås med hinanden i hverdagen og de fysiske rammer, der er omkring børnene, har stor betydning, når overgreb mod børn og unge skal forhindres eller opdages.

I den sammenhæng er det vigtigt, at du som leder kontinuerligt sætter emnet på dagsordenen, og sikrer at spilleregler, samværsformer og normer er kendt af alle medarbejdere samt at en åben og faglig opmærksomhed på omgangsformer, er en del af den daglige praksis i samværet med børnene.

Hvordan er kulturen på arbejdspladsen?

Nedenfor er samlet nogle refleksionsspørgsmål, der kan hjælpe kulturdrøftelsen i gang på din arbejdsplads. Der er tale om eksempler, og du må gerne tage udgangspunkt i andre forhold, som er aktuelle i jeres situation:

- Har vi den nødvendige viden om børns seksualitet?
- Er vi opmærksomme på vores beklædning?
- Hvordan reagerer og handler jeg selv, hvis jeg får mistanke om et overgreb?
- Hvilket sprog og tone anvender vi voksne indbyrdes – og i forhold til børnene?
- Er det i orden at give børn/unge kram?
- Er det i orden, at forældre taler grimt og nedsættende til deres børn? Eller taler hårdt til barnet i en opkøbt situation?
- Er det i orden, at pædagogen er alene med barnet, når der skal skiftes ble?
- Kan en elev, der ikke vil bade med andre, få lov til at smutte fra idræt 5 minutter før eller låne lærerens bad?
- Hvordan er normerne omkring sprog og omgangsformer børn og unge imellem?

- Hvornår er man som fagperson alene med børn, og hvordan er man det?
- Hvornår er et større barns fysiske interesse for et mindre barn naturlig og i orden?

Trygge rammer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud

Som led i forebyggelsesarbejdet er det ligeledes væsentligt at drøfte de fysiske rammer på arbejdspladsen, herunder hvordan man omgås med børnene/de unge både i det offentlige rum og i mindre overvågede rum. Nedenfor er samlet nogle fokuspunkter, du som leder kan tage udgangspunkt i for at understøtte drøftelsen.

- Gennemgå de fysiske rammer – beslut, hvor og hvornår børn og unge skal være under opsyn, og hvornår de har ret til privatliv, under behørig hensyntagen til balancen mellem deres behov for at blive beskyttet og deres behov for at gøre sig egne erfaringer (udviklingsrum).
- Overvej om der skal formuleres retningslinjer/rammer for de unges omgang med hinanden, fx. hvordan man agerer og er sammen i det offentlige rum eller i mindre overvågede rum samt retningslinjer/rammer for brugen af sociale medier mv.
- Inddrag forældrene, og gå i dialog med dem om de rammer, der sættes for børnene og de unge.
- Udarbejde retningslinje for hvordan børn og medarbejder er beskyttet i relation til børn/elever i 1:1 tilbud. Fx. hjemmeundervisning.

Undervisning i grænser

Forebyggelse af overgreb handler også om at hjælpe børn og unge med at få viden om og et sprog for egne og andres grænser, for på den måde bedre at kunne forebygge og opdage når grænserne overskrides.

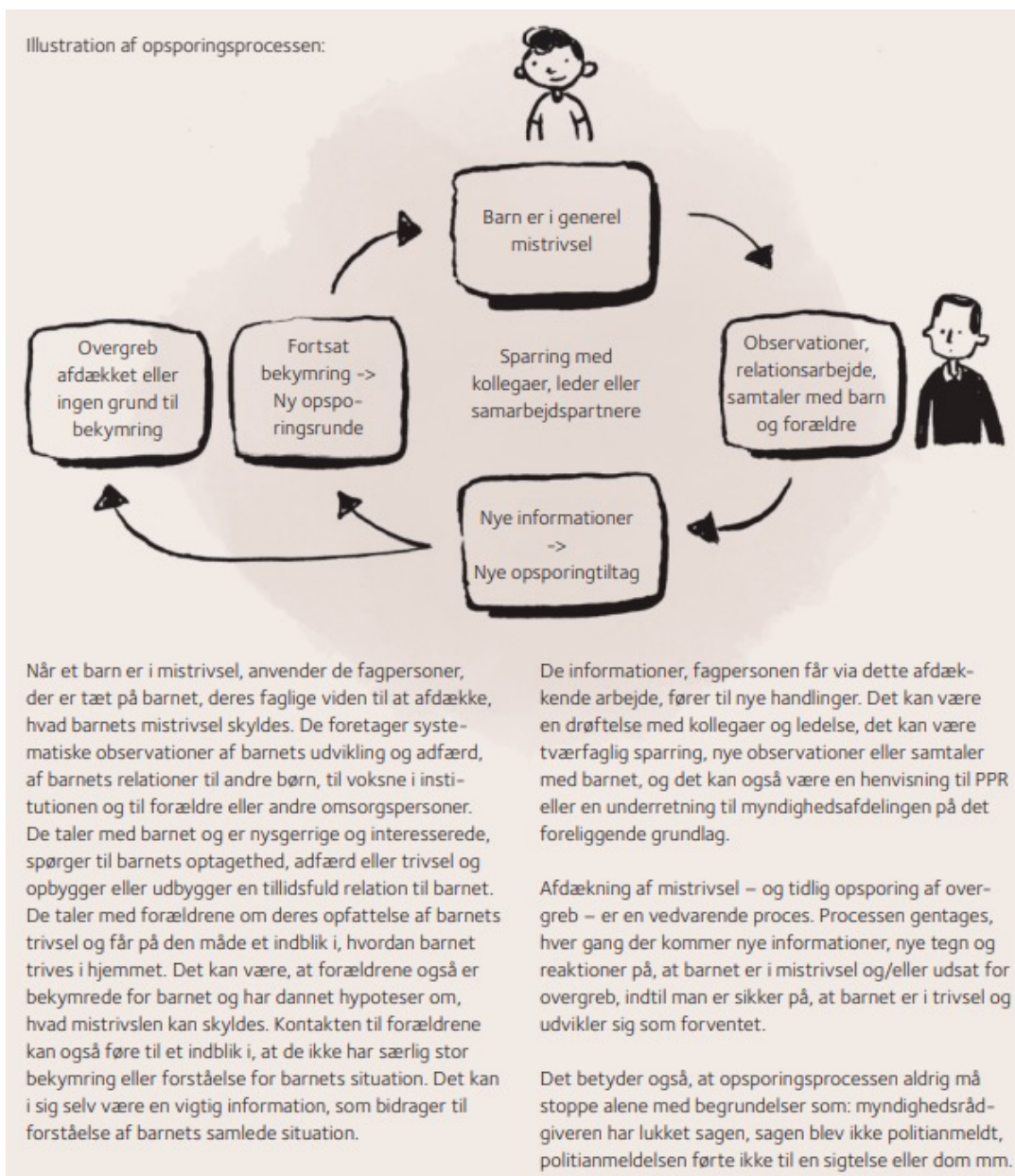
Red Barnet har udarbejdet alderssvarende dialog- og legebaseret undervisningsmateriale, som du som pædagog/lærer kan tage udgangspunkt i, når du skal tilrettelægge undervisningen. Du kan finde materiale samt yderligere inspiration her

Opsporing

Begrebet opsporing bruges om den fase, hvor et barn er i mistriivsel, men det endnu ikke er afdækket, om mistriivlsen kan skyldes, at barnet har været udsat for overgreb. Det vil sige, at overgrebet ikke er opdaget endnu. Opgaven med tidlig opsporing af overgreb handler om så tidligt som muligt at blive opmærksom på, at et barn bliver udsat for overgreb. Det vil sige at arbejde aktivt og systematisk for at få kend-

skab til overgreb og dermed medvirke til, at ansvaret for opsporing ikke overlades til barnet.

Som inspiration til at arbejde med opsporingsprocessen har Socialstyrelsen udarbejdet nedenstående model, der visualiserer, hvordan opsporingsindsatsen kan foregå.²

² Socialstyrelsen: "Den professionelle tvivl En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge"

Udover de arbejdsgange som modellen illustrerer, så indgår nedenstående elementer ligeledes som vigtige opmærksomhedspunkter og elementer i opsporingsprocessen.

Åben kultur

Opsporing af overgreb er præget af kompleksitet, tvivl, dilemmaer og barrierer. Opgaven kræver derfor ledelsesmæssig bevågenhed. Det kræver en åben kultur, hvor det er muligt at tale om den tvivl, de dilemmaer og den bekymring, der ofte vil være i forhold til overgreb mod børn.

Under afsnittet om forebyggelse finder du nogle refleksions-spørgsmål, som du og din medarbejdergruppe kan tage udgangspunkt i i forhold til at sætte fokus på emnet.

Faglige hypoteser om overgreb

Det er en opgave for alle fagpersoner, der arbejder med børn og unge, at være opmærksom på deres trivsel, sundhed og udvikling. Vilklårene er forskellige – nogle faggrupper har mulighed for at opbygge tillidsfulde relationer, være i løbende kontakt og dialog med barnet og vende tilbage, hvis der er noget, der skal undersøges yderligere. Det sker typisk på almenområdet, fx i dagtilbud og skole, i specialafdelingerne og på anbringelsessteder.

Sundhedsplejersker, PPR, myndighedsområdet m.fl. møder børn ved særlige lejligheder, ofte med et særligt formål og/eller et planlagt indhold. Disse faggrupper vil ofte både have kontakt med udvalgte børn og have en konsultativ rolle i forhold til medarbejdere på almenområdet. Fælles for alle faggrupper er, at det er vigtigt, at de har et kontinuerligt og systematisk fokus på, at børns mistrivsel kan skyldes overgreb, både når de er i direkte kontakt med børn, og når der ydes sparring. For at kunne få øje på et eventuelt overgreb er det vigtigt at tillade faglige hypoteser om og en opmærksomhed på, at barnet kan have været udsat for overgreb. Det er vigtigt at huske på, at opsporing af overgreb ofte sker i en proces over (lang) tid.

Tværfaglig sparring

Det er vigtigt at benytte sig af muligheden for tværfaglig sparring for på den måde at bringe flere fagfagligheder i spil. Det styrker den samlede opsporingsproces, og det åbner for muligheden for andre perspektiver på barnets mistrivsel. Der henvises til Rudersdal Kommunes retningslinjer for det tværprofessionelle samarbejde. Her kan du læse mere om, hvor og hvordan du kan modtage tværfaglig sparring. Du kan altid henvende dig til din leder eller til Social Myndighed og Rådgivning for yderligere.

Undersøgelingspligt

Det følger af officialprincippet, at en forvaltningsvirksomhed, herunder et dagtilbud, skole eller fritidstilbud, har pligt til at sikre sig, at der er tilvejebragt et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag der gør det muligt at handle forsvarligt og korrekt. Beslutninger om ikke at gå videre med en mistanke må ikke bygge på formodninger, forudsætninger eller antagelser, som ikke har tilstrækkelig støtte i de tilvejebragte faktiske oplysninger. Det ligger således i kravet om tilstrækkelig sagsoplysning, at du skal foretage undersøgelserne af sagen så objektivt som muligt og ikke lade dig påvirke af forudindtagede holdninger.

Det er vigtigt, at du sideløbende med oplysning af sagen underretter om mistanken, formodningen eller den konkrete viden til Social Myndighed og Rådgivning, og at du orienterer øverste leder på matriklen. I særligt alvorlige tilfælde skal områdechefen for dit eget område ligeledes orienteres.

Hvis vurderingen af forholdet forudsætter en særlig faglighed, har du som leder ansvaret for at inddrage relevante fagpersoner fra fx Myndighed eller PPR i de konkrete sager.

Håndtering

Når du får mistanke eller konkret viden om overgreb, skal du handle med det samme. Følgende beskriver reglerne omkring underretningspligten samt angiver konkrete hand-
leveje. Du skal være opmærksom på, at der er forskel på, hvordan du skal handle alt efter situationen.

Hvornår skal forældrene inddrages ved underretning om vold eller seksuelle overgreb?

Forældrene skal som udgangspunkt altid orienteres og inddrages ved bekymring. Der gælder dog særlige forhold, når det drejer sig om vold eller seksuelle overgreb, hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre. I disse tilfælde orienteres de ikke om underretningen. Hvis du er i tvivl om, hvordan du skal forholde dig i forhold til en eventuel underretning, kan du kontakte Social Myndighed og Rådgivning på tlf. 46114141.

Må man tale med barnet

Som fagperson kan man blive i tvivl, når der opstår en bekymring eller mistanke om vold eller seksuelle overgreb med et barn/ung. Hvor meget må man tale med barnet/den unge? Kommer man til at ødelægge den politimæssige efterforskning?

Du må altid gerne lytte til barnet/den unge og stille forståelsesmæssige eller afklarende spørgsmål til barnet/den unge. Hvis der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som et element i den beskrivelse som fagpersonen skal videregive. Du må ikke afhøre barnet/den unge – dette er politiets opgave, dvs. du må ikke stille detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfang, tidspunkt for overgrebene osv.

Husk at du altid kan kontakte Myndighed på tlf. 46114141, hvis du har brug for sparring i en sag om mistanke om vold eller seksuelle overgreb. Du kan også tage kontakt til en forebyggende socialrådgiver på din arbejdsplads.

Underretningspligt

Enhver person, der får begrundet mistanke eller kendskab til, at et barn eller en ung udsættes for vanrøgt eller andre forhold, som er til fare for dets udvikling og sundhed, har pligt til at underrette kommunen. Det kan bl.a. være i situationer, hvor borgeren/medarbejderen bliver bekendt med, at barnet eller den unge udsættes for vold, mishandling eller seksuelle overgreb. For at kunne forebygge, observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at skabe en fælles forståelse af og viden om, hvordan vi forstår de konkrete observationer, og hvordan der skal handles, således det sikres, at der er den tilstrækkelige åbenhed og dialog på arbejdspladsen i forhold til at italesætte sine observationer.

Skærpet underretningspligt

Barnets Lov § 133, stk. 1 siger, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, har skærpet underretningspligt, hvis man under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov,
- 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,
- 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten eller
- 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Den skærpede underretningspligt gælder også, selvom der allerede er etableret et samarbejde med Social Myndighed og Rådgivning om barnet eller den unge. Underretningspligten er personlig. Det betyder, at du på trods af evt. uenighed med din leder om, hvorvidt der skal udarbejdes en underretning, har pligt til selv at underrette, hvis du har mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for overgreb. På Rudersdal Kommunes hjemmeside kan du læse yderligere om din underretningspligt, og hvordan du gør.

Du kan altid fremsende en mail til Social Myndighed og Rådgivning: underretning@rudersdal.dk.

Vær opmærksom på reglerne om personfølsomme data såfremt du ikke sender via en Rudersdal-mail.

Telefonisk underretning kan ske til tlf. nr. 4611 4141 inden for åbningstid.

Uden for forvaltningens åbningstid kan Rudersdal Kommunes døgnvagt kontaktes via Nordsjællands Politi på tlf.: 114.

Hvis du oplever, at Rudersdal Kommune ikke handler tilstrækkeligt i forhold til barnet/den unge på baggrund af din underretning, kan du underrette Ankestyrelsen om din bekymring. Ankestyrelsen skal sikre barnets retssikkerhed, og undersøge om kommunens indsats er tilstrækkelig.

Hvad skal en underretning indeholde

Indholdet i en underretning i forbindelse med bekymring, mistanke eller viden om overgreb skal være så konkret og objektivt beskrivende som muligt. Som udgangspunkt bør underretningen indeholde:

- Konkrete datoer for episoder og beskriv dine observationer - Hvad er observeret, hvornår og under hvilke omstændigheder?
- Undlad tolkninger og vurderinger
- Beskriv barnets fysiske, psykiske og sociale forhold
- Beskriv barnets ressourcer og vanskeligheder
- Anfør om forældrene er orienteret om underretningen, og evt. begrundelsen, hvis de ikke er det.
- Ajourførte data på både børn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden

Du kan hente yderligere information og inspiration til din underretning på Rudersdal Kommunes hjemmeside.

Handleguide – sådan gør du ved mistanke eller konkret viden om overgreb

Der skelnes mellem fire handleveje alt efter hvem mistanken eller den konkrete viden om overgreb retter sig mod:

- Forældre/stedforældre
- Andre i barnets/den unges netværk eller en ukendt
- Medarbejder
- Andet barn/ung

Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af forældre/stedforældre

Du **skal** handle med det samme, hvis du får en mistanke eller konkret viden

Hvad gør du **som medarbejder**:

- Tal **IKKE** med forældrene/stedforældrene om sagen.
- Involver og drøft din mistanke eller din konkrete viden med din leder.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg **IKKE** ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal **ikke** om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

- Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man ved uenighed med sin leder om, hvorvidt der skal udarbejdes en underretning, har pligt til selv at underrette.

Hvad gør du **som leder**:

- Involver og drøft straks din mistanke eller konkrete viden med den øverste leder på matriklen. Drøftelsen skal følges op skriftligt. I særlige alvorlige tilfælde orienteres fagforvaltningen (områdechef) skriftligt om sagen. Den skriftlige lederorientering journaliseres fortroligt i kommunens journaliseringssystem.
- Du skal hurtigst muligt telefonisk kontakte Social Myndighed og Rådgivning på tlf. nr. 46114141 med henblik på sparring og kvalificering af underretningen. Den telefoniske underretning skal altid følges op af en skriftlig underretning.
- Som leder er du ansvarlig for at fremsende en underretning til Social Myndighed og Rådgivning på baggrund af mistanken eller den konkrete viden.

- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning eller ej.
- Hvis du som leder ikke vurderer, at der er grundlag for underretning, skal du orientere din medarbejder om, at medarbejderen ved fortsat bekymring, skal bruge sin personlige underretningspligt.

Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af andre i barnets netværk eller en ukendt

Du **skal** handle med det samme, hvis du får en mistanke eller konkret viden

Hvad gør du **som medarbejder**:

- Involver og drøft din mistanke eller din konkrete viden med din leder. Det er din leders ansvar at kontakte forældrene efter sparring med Social Myndighed og Rådgivning - se afsnittet "hvad gør du som leder".
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/ den unge, men spørg **IKKE** ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal **ikke** om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.
- Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man ved uenighed med sin leder om, hvorvidt der skal udarbejdes en underretning, har pligt til selv at underrette.

Hvad gør du **som leder**:

- Involver og drøft straks din mistanke eller konkrete viden med øverste leder på matriklen. Drøftelsen skal følges op skriftligt. I særlige alvorlige tilfælde orienteres fagforvaltningen (områdechef) skriftligt om sagen. Den skriftlige lederorientering journaliseres fortroligt i kommunens journaliseringssystem.
- Du skal hurtigst muligt telefonisk kontakte Social Myndighed og Rådgivning på tlf. nr. 46114141 med henblik på sparring på hvorvidt og hvornår forældrene skal inddrages. Dette afhænger af den konkrete situation.
- Såfremt det vurderes, at det er sikkert for barnet at involvere forældrene på dette tidspunkt. Involver da forældrene, inden der fremsendes en underretning.
- Som leder er du ansvarlig for at fremsende underretning til Social Myndighed og Rådgivning på baggrund af mistanken eller den konkrete viden. Du kan altid tage kontakt

til Social Myndighed og Rådgivning på tlf. nr. 46114141 med henblik på sparring og kvalificering af underretningen.

- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning eller ej.
- Hvis du som leder ikke vurderer, at der er grundlag for underretning, skal du orientere din medarbejder om, at medarbejderen ved fortsat bekymring, skal bruge sin personlige underretningspligt.

Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af en medarbejder

Du **skal** handle med det samme, hvis du får en mistanke eller konkret viden

Hvad gør du **som medarbejder**:

- Du skal sikre dig, at barnet er beskyttet mod yderligere overgreb.
- Tal **IKKE** med den pågældende medarbejder mistanken retter sig imod.
- Involver og drøft din mistanke eller din konkrete viden med din leder. Det er din leders ansvar at kontakte forældrene efter sparring med Social Myndighed og Rådgivning - se afsnittet "hvad gør du som leder".
- Kommer mistanken fra forældrene eller andre, skal du opfordre dem til at kontakte øverste leder på matriklen med det samme. Som medarbejder har du ansvar for straks at viderebringe henvendelsen fra forældrene til din leder.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/ den unge, men spørg **IKKE** ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal **ikke** om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen
- Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man ved uenighed med sin leder om, hvorvidt der skal udarbejdes en underretning, har pligt til at underrette.
- Hvis din mistanke eller konkrete viden retter sig mod din leder, skal du kontakte din leders overordnede, som har ansvaret for at gå videre med sagen til Social Myndighed

og Rådgivning.

Hvad gør du **som leder**:

Hvis du som leder modtager en bekymring, mistanke eller konkret viden om overgreb fra en ansat begået mod et barn/ung, har du to selvstændige spor, du skal følge – et spor der retter sig mod barnets sikkerhed og velbefindende samt et ansættelsesretsligt spor:

I forhold til barnet:

- Du skal sikre dig, at barnet er beskyttet mod yderligere overgreb.
- Involver og drøft straks din mistanke eller konkrete viden med øverste leder på matriklen. Drøftelsen skal følges op skriftligt. I ALLE tilfælde orienteres fagforvaltningen (områdechef) samt områdechef for Social Myndighed og Rådgivning skriftligt om sagen. Den skriftlige lederorientering journaliseres fortroligt i kommunens journaliseringssystem.
- Fremadrettede handlinger og aktioner sker i samarbejde med områdechef og eventuelt andre myndigheder bl.a. i forhold til, hvordan barnets forældre skal involveres.
- Som leder er du ansvarlig for at foretage skriftlig underretning til Social Myndighed og Rådgivning på baggrund af din mistanke eller konkrete viden. Du kan altid tage kontakt til Social Myndighed og Rådgivning på tlf. nr. 46114141 med henblik på sparring og kvalificering af underretningen.
- Du skal altid inddrage områdechefen i en vurdering af, hvornår og hvordan de øvrige forældre og ansatte skal orienteres.
- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning eller ej.
- Hvis du som leder ikke vurderer, at der er grundlag for underretning, skal du orientere din medarbejder om, at medarbejderen ved fortsat bekymring, skal bruge sin personlige underretningspligt.

I forhold til det ansættelsesretslige spor:

- Tal **IKKE** med den pågældende medarbejder mistanken retter sig imod
- Involver og drøft straks din mistanke eller konkrete viden med øverste leder på matriklen. Drøftelsen skal følges op skriftligt. I ALLE tilfælde orienteres fagforvaltningen (områdechef) skriftligt om sagen. Den skriftlige lederorientering journaliseres fortroligt i kommunens journaliseringssystem.
- Du skal kontakte din personalejuridiske konsulent for

sparring på mulige nødvendige ansættelsesretslige konsekvenser.

- Du skal altid inddrage områdechefen i forhold til en vurdering af, hvornår og hvordan de øvrige forældre og ansatte skal orienteres.
- Fremadrettede handlinger og aktioner sker i samarbejde med områdechef, den personalejuridiske konsulent og eventuelt andre myndigheder.

Ved mistanke eller konkret viden om overgreb begået af et andet barn/ung

Du **skal** handle med det samme, hvis du får en mistanke eller konkret viden

Hvad gør du **som medarbejder**:

- Du skal sikre dig, at barnet er beskyttet mod yderligere overgreb
- Involver og drøft din mistanke eller din konkrete viden med din leder.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/ den unge, men spørg **IKKE** ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Fremadrettede handlinger og aktioner sker i samarbejde med din leder særligt i forhold til det barn, der er blevet krænket, og det barn der har begået grænseoverskridende handlinger.
- Tal **ikke** om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.
- Underretningspligten er personlig. Det betyder, at du ved uenighed med din leder om, hvorvidt der skal udarbejdes en underretning, har pligt til selv at underrette.

Hvad gør du **som leder**:

*Hvis du som leder modtager en bekymring, mistanke eller konkret viden om overgreb begået af et mindreårigt barn mod et andet barn, har du to selvstændige spor, du **skal** følge – et spor der retter sig mod det barn, der er blevet udsat for overgreb og et spor der retter sig mod det barn, der har begået grænseoverskridende handlinger:*

I forhold til det udsatte barn:

- Du skal sikre dig, at barnet er beskyttet mod yderligere overgreb og involver straks forældrene i bekymringen.
- Involver og drøft straks din mistanke eller konkrete viden med øverste leder på matriklen. Drøftelsen skal følges op skriftligt. I særlige tilfælde orienteres fagforvaltningen (områdechef) skriftligt om sagen. Den skriftlige lederorien-

tering journaliseres fortroligt i kommunens journaliseringssystem.

- Du skal hurtigst muligt telefonisk kontakte Social Myndighed og Rådgivning på tlf. nr. 46114141 med henblik på sparring og kvalificering af underretningen. Den telefoniske underretning skal altid følges op af en skriftlig underretning
- Som leder er du ansvarlig for at fremsende en underretning til Social Myndighed og Rådgivning på baggrund af mistanken eller den konkrete viden. Underretning kan udarbejdes i samarbejde med forældrene
- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning eller ej.
- Hvis du som leder ikke vurderer, at der er grundlag for underretning, skal du orientere din medarbejder om, at medarbejderen ved fortsat bekymring, skal bruge sin per-

sonlige underretningspligt.

I forhold til det barn, der har udsat et andet barn for grænseoverskridende handlinger:

- Du skal sikre dig, at det barn der har begået grænseoverskridende handlinger mod et andet barn beskyttes mod at begå yderligere.
- Involver straks forældrene til det barn, der har begået de grænseoverskridende handlinger
- Du skal hurtigst muligt telefonisk kontakte Social Myndighed og Rådgivning på tlf. nr. 46114141 med henblik på hvorvidt bekymringen giver anledning til at foretage en underretning. Såfremt dette er tilfældet vil du kunne få sparring med henblik på kvalificering af underretningen fra Social Myndighed og Rådgivning. En telefonisk underretning skal altid følges op af en skriftlig underretning
- Som leder er du ansvarlig for at fremsende en underretning til Social Myndighed og Rådgivning på baggrund af mistanken eller den konkrete viden. Underretning kan udarbejdes i samarbejde med forældrene

Når en underretning om overgreb modtages i Myndighed

Alle underretninger til Myndighed registreres i modtagelsen og sendes til en børne- og ungerådgiver med henblik på vurdering. Underretninger der vedrører vold og overgreb sendes desuden til afdelingsleder. Alle underretninger der indgår vurderes inden for 24 timer, også i weekender, ferier og ved helligdage.

Børn- og ungerådgiveren forholder sig til bekymringsstadiet i underretningen, og foretager en vurdering af barnets umiddelbare sikkerhedsbehov og risikoen for, at barnet udsættes for eventuelle yderligere/ forværrede overgreb.

I sager hvor der modtages en underretning om et barn eller en ung, og hvor der i forvejen er iværksat

indsatser, skal Social Myndighed og Rådgivning genvurdere sagen – en second opinion. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen. Som led i genvurderingen skal Social Myndighed og Rådgivning inddrage en anden eller andre personer, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen. Som under-

rettende leder og medarbejder kan du/I blive bedt om, at deltage i et møde med Social Myndighed og Rådgivning med henblik på at uddybe underretningen.

Alle underretninger der vedrører mistanke eller viden om vold eller seksuelle overgreb mod børn eller unge, vurderes samme dag, som de modtages i Social Myndighed og Rådgivning. Det bliver vurderet, om der er behov for akut handling, eller om der er tid til en nærmere undersøgelse før handling iværksættes.

Ved behandling af en underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal kommunen gennemføre en samtale med barnet eller den unge.

Med mindre mistanken retter sig mod forældrene, inddrages forældrene efterfølgende med henblik på at drøfte underretningen og aftale sagsbehandlingsmæssige skridt.

Når Social Myndighed og Rådgivning planlægger at anmelde sagen til politiet

I sager hvor der planlægges en anmeldelse til politiet, koordinerer Social Myndighed og Rådgivning med politiet inden forældrene eventuelt orienteres om den planlagte anmeldelse. Hvis mistanken retter sig mod forældrene, er det politiet, som skal afgøre, hvorvidt og hvornår, der må rettes henvendelse til forældrene.

Beslutningen om politianmeldelse ligger hos ledelsen i Social Myndighed og Rådgivning.

Social Myndighed og Rådgivning sørger for, at barnet tilknyttes en fast børn- og ungerådgiver. I den akutte situation kan det ske, at det er rådighedsvagten, som er tovholder. Som fagperson med kendskab til barnet kan du blive bedt om fx

at tage med til videoafhøring, som barnets tryghedsperson. Du vil også kunne blive bedt om at deltage i en samtale med barnet, såfremt det skønnes hensigtsmæssigt.

Der er altid en repræsentant fra Social Myndighed og Rådgivning, som deltager i forbindelse med afhøring. Repræsentanter fra Social Myndighed og Rådgivning deltager ligeledes ved retsmedicinske undersøgelser mv. Socialrådgivere/rådighedsvagter/fagspecialister, som deltager i afhøringen og retsmedicinsk undersøgelse, skal yde omsorg for barnet og bistå med råd og vejledning til forældrene. Uanset om politiet vælger at henlægge sagen, skal Social Myndighed og Rådgivning tage selvstændigt stilling til evt. indsats for barnet og familien.

Uagtet udfaldet af politisagen har den myndighed, der har foretaget politianmeldelsen, og som modtager tilbagemeldingen fra politiet, ansvar for at viderebringe denne oplysning til områdechef for det pågældende område.

Samarbejde med Børnehus Hovedstaden

Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal Social Myndighed og Rådgivning benytte Børnehus Hovedstaden, som kommunen er tilknyttet, i forbindelse med udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse. Rudersdal Kommune er tilknyttet Børnehus Hovedstaden i København.

Formålet med samarbejdet med Børnehuset er at sikre en samlet, koordineret og skånsom tværfaglig indsats af høj kvalitet over for det enkelte barn eller den enkelte unge.

Det er alene Social Myndighed og Rådgivning, der kan visitere til et forløb i Børnehus Hovedstaden.

